सम्प्रति लेखनीयम्

1. पूर्णवाक्येन उत्तरत।

(एक वाक्य में उत्तर दीजिए। Answer in a complete sentence.)

उदाहरणम्– **तव** विद्यालये **कति** अध्यापकाः सन्ति? **मम** विद्यालये **द्विशतम्** अध्यापकाः सन्ति।

(क) **तव** विद्यालयस्य नाम **किम्** अस्ति? मम विद्यालये नाम सेन्ट बेनेडिक्ट विद्यालयम् अस्ति।

(ख) **तव** विद्यालये **कति** छात्राः सन्ति? मम विद्यालये चतुस्सहस्रम् छात्राः सन्ति।

(ग) **युष्माकं** विद्यालये संस्कृतस्य **कति** अध्यापकाः सन्तिः? मम विद्यालये संस्कृतस्य चत्वारः अध्यापकाः सन्ति।

(घ) **त्वं** विद्यालये **किं किं करोषि**? अहम् विद्यालये पठामि, लिखामि, धावामि, क्रीडामि, नृत्यामि च।

(ङ) **किं त्वं** तरणम् **जानासि**? आम्! अहम् तरणम् जानामि।

2. निम्नलिखितशब्दानां विपरीतार्थान् मञ्जूषायाः चित्वा लिखत।

(निम्नलिखित शब्दों के विपरीतार्थक शब्द मंजूषा में से चुनकर लिखिए। Choose and write the proper antonyms of the words given below from the box.)

लघुः, दूरे, तदा, शनैः, निर्गत्य, असुन्दरः, अप्रसन्नः, सूर्योदयः।

(क) शीघ्रम् – शनैः
(ख) समीपे – दूरे
(ग) विशालः – लघुः
(घ) आगत्य – निर्गत्य
(ङ) सुन्दरः – असुन्दरः
(च) प्रसन्नः – अप्रसन्नः
(छ) सूर्यास्तः – सूर्योदयः
(ज) अधुना – तदा

3. वाक्यानि शुद्धानि कुरुत।

(वाक्यों को शुद्ध कीजिए। Correct the sentences.)

उदाहरणम्– यूयं पठितुं विद्यालयं **गच्छन्ति**। यूयं पठितुं विद्यालयं **गच्छथ**।

(क) राजीवः संजयः च विद्यालये **क्रीडन्ति धावन्ति** च। राजीवः संजयः च विद्यालये क्रीडतः धावतः च।

(ख) अस्माकं विद्यालयः विशालः सुन्दरः च **असि**। अस्माकम् विद्यालयः विशालः सुन्दरः च अस्ति।

Scanned with CamScanner

(ग) त्वं गृहं गत्वा जलं **पिबति**। त्वम् गृहम् गत्वा जलम् पिबासि।

(घ) भवान् अद्य किं **करोषि**? भवान् अद्य किम् करोति ?

(ङ) आवाम् उद्याने एव **तिष्ठथः**। आवाम् उद्याने एव तिष्ठावः।

भाषा-अवबोधनम्

इसे पुस्तक मे ही करे।

1. क्रियायाः उचितरूपेण रिक्तस्थानानि पूरयत।

(उचित क्रिया-पदों के द्वारा रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए। Fill in the blanks with appropriate verbs.)

(क) अध्यापकाः छात्रान् पाठयन्ति। (पाठ्+य) (ख) नद्यः पर्वतात् उद्भवन्ति। (उत्+भू)

(ग) अश्वः क्षेत्रे तीव्रं धावति। (धाव्) (घ) सेविका वस्त्राणि क्षालयति। (क्षाल्)

(ङ) सूर्यः सायंकाले अस्तं गमिष्यति (गम्) (च) खगौ वृक्षे तिष्ठतः। (स्था)

2. निर्देशानुसारं वचनं परिवर्त्य वाक्यानि पुनः लिखत।

(नीचे दिए गए वाक्यों के निर्देशानुसार वचन परिवर्तन करके लिखिए। Change the sentences as directed and rewrite them.)

उदाहरणम्– त्वं भोजनं खादित्वा **क्रीडसि**। (द्विवचने) **युवां** भोजनं खादित्वा **क्रीडथः**।

(क) **अहं** त्वां विद्यालयं **नयामि**। (बहुवचने) वयम् त्वाम् विद्यालयम् नयामः।

(ख) तत्र **एकम् उद्यानम् अस्ति**। (द्विवचने) तत्र द्वे उद्याने स्तः।

(ग) **सुन्दराणि पुष्पाणि** अपि **विकसन्ति**। (एकवचने) सुन्दरम् पुष्पम् अपि विकसति।

(घ) **वयं** विद्यालये **पठामः क्रीडामः** च। (द्विवचने) आवाम् विद्यालये पठावः क्रीडावः च

(ङ) मम **मित्रं** तरणताले **तरति**। (बहुवचने) मम मित्राणि तरणताले तरन्ति

3. सन्धिं सन्धिच्छेदं वा कुरुत।

(संधि या संधि-विच्छेद कीजिए। Join or disjoin the words.)

(क) विद्या + आलयः – विद्यालयः (ख) ग्रीष्म + अवकाशः – ग्रीष्मावकाशः

(ग) वार्षिक + उत्सवः – वार्षिकोत्सवः (घ) सूर्य + अस्तः – सूर्यास्तः

(ङ) सूर्योदयः – सूर्य + उदयः (च) देवालयः – देव + आलयः

(छ) आयताकारः – आयत + आकारः (ज) लघूत्सवः – लघु + उत्सवः

4. शब्दार्थमेलनम् कुरुत।

(शब्दों को अर्थों से मिलाइए। Match the words with their meanings.)

(क) पादाभ्याम् (*i*) तैरने का तालाब → दो पैरों से

(ख) तरणताल (*ii*) कितने → तैरने का तालाब

(ग) चतुस्सहस्रम् (*iii*) दो पैरों से → चार हज़ार

(घ) आगत्य (*iv*) आकर → आकर

(ङ) कति (*v*) चार हज़ार → कितने

Scanned with CamScanner

5. **संस्कृतेन अनुवादं कुरुत।**

(संस्कृत में अनुवाद कीजिए। Translate into Sanskrit.)

(क) हम विद्यालय में मित्रों के साथ खेलते हैं। वयं विद्यालये मित्रैः सह खेलामः।

(ख) हमारा बगीचा बड़ा सुंदर है। अस्माकम् उद्यानम् अतीव रमणीयम् अस्ति।

(ग) बगीचे में अनेक पेड़ और पौधे हैं। उद्याने अनेके वृक्षाः पादपाः च सन्ति।

(घ) कणिका और मणिका उत्सव में नाचती हैं। कणिका मणिका च उत्सवे नृत्यतः।

Scanned with CamScanner